

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ваганова Л.В., аспірант

Хмельницький національний університет

У статті проаналізовані підходи до визначення показників податкового навантаження та податкового ризику підприємств, обґрунтовано використання окремих показників оцінки рівня податкової безпеки підприємства в ході їх подальшої трансформації при визначенні загального рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Ключові слова: податкове навантаження, податковий ризик, критерій, ризик несплати податків, загальні та часткові показники, податкова політика.

Ваганова Л.В. МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ НАЛОГОВОЙ НАГРУЗКИ В КОНТЕКСТЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ / Хмельницкий национальный университет, Украина

В статье проанализированы подходы к определению показателей налоговой нагрузки и налогового риска предприятий, обосновано использование отдельных показателей оценки уровня налоговой безопасности предприятия в ходе их дальнейшей трансформации при определении общего уровня экономической безопасности субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: налоговая нагрузка, налоговый риск, критерий, риск неуплаты налогов, общие и частные показатели, налоговая политика.

Vaganova L.V. METHODOLOGICAL BASIS OF THE ESTIMATION TAX LOAD IN THE CONTEXT OF ECONOMIC SECURITY BUSINESSES / Khmelnytsky National University, Ukraine

The approaches of proofs determination of tax load and tax risk at enterprises has been analyzed, the using of separately proofs of the estimation of tax constituent level in future transformation in determination common level of tax constituent level of economic security at entities has been substantiated.

Key words: tax load, tax risk, criterion, risk of taxes non-payment, common and partial proofs, tax policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах господарювання податки є суттєвим фактором впливу на фінансово-господарську діяльність підприємств. Забезпечення нормального функціонування підприємницьких структур будь-якої галузі економіки в нестабільному середовищі ґрунтується на ефективній податковій політиці підприємства, яка суттєво сприяє удосконаленню методів господарювання, підвищенню рентабельності виробництва, зміцненню комерційного розрахунку як основи стійкого фінансового стану, стабільної роботи підприємства та виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком, контрагентами. Більшість із підприємств здійснюють заходи податкового планування, ефективність яких безпосередньо впливає на синергетичний рівень економічної безпеки кожного із них. Вибір методу оцінки податкової складової економічної безпеки підприємства впливає на формування остаточних даних щодо власне рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання та передбачає вибір індикаторів оцінки, способу їх укомплектування в єдиний показник оцінки податкової складової економічної безпеки підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасний науковий напрямок у дослідженні оцінки податкової складової економічної безпеки підприємства вказав на різнобічність поглядів науковців до вивчення таких важливих елементів, як податкове навантаження та податковий ризик. Зокрема певна когорта науковців – Т. О. Мехілова [1], Л. А. Злобіна, М. М. Стажкова, Т. В. Кравець та А. А. Ситенко [2], В. Квасов, В. Корнус та О. Пономарьов [3], Е. А. Кірова, Т. Ф. Юткіна [4], П. К. Бечко [5], Н. В. Лиса – у своїх наукових працях обґрунтовують методику визначення рівня податкового навантаження на основі показника доданої вартості із взаємодією з іншими важливими компонентами. Інший підхід передбачає порядок визначення податкового навантаження підприємства на основі інтегральної оцінки, основними представниками цього підходу є: А. А. Ігнатів, В. М. Антоненко, В. М. Ровт, О. С. Шайда, Т. Б. Кузенко, Л. С. Марюшева, О. В. Грачов, О. Ю. Литовченко. Важливу увагу при вивченні проблем оцінки рівня податкового ризику приділяють у своїх дослідженнях А. Н. Медведєв, О. М. Денисюк, О. М. Тимченко.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою даного дослідження виступає аналіз підходів до визначення показників податкового навантаження та податкового ризику підприємств, обґрунтування окремих показників оцінки рівня податкової безпеки підприємства в ході їх подальшої трансформації при визначенні загального рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах господарювання вагомою компонентною економічної безпеки підприємств як сукупності економічних відносин, пов'язаних з управлінням діяльності суб'єктів господарювання шляхом мінімізації впливу внутрішніх і зовнішніх загроз та досягнення поставлених стратегічних цілей у коротко- та довгостроковому розвитку є податкова безпека. Податкова складова економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності є їх невід'ємним елементом та являє собою фінансово-економічний стан платника податків, що забезпечує мінімізацію податкових ризиків, при якому з боку господарюючого суб'єкта повністю й вчасно сплачуються нараховані податки, а з боку виконавчих і законодавчих органів забезпечується передбачений законом захист платника податків. Це сприяє зростанню чистого прибутку підприємства й підвищенню економічної безпеки українських платників податків.

Одним із напрямків оцінки рівня податкової безпеки підприємства виступає оцінка його податкового навантаження. Слід зазначити, що визначення цього показника є досить різноманітним, оскільки в його основі лежать різні вартісні та кількісні вимірники.

Згідно з Наказом державної податкової адміністрації України (Державної податкової служби з 01.02.2012 р.) № 201 від 28.03.2008 р. [6] податкове навантаження вітчизняних підприємств визначають з податку на прибуток як відношення суми нарахованого податку на прибуток до суми скоригованого валового доходу, а з податку на додану вартість як відношення суми нарахованого ПДВ до загального обсягу поставки. Згідно з іншим нормативним актом - Наказу № 441 ДПА України (ДПС України з 01.02.2012 р.) "Про затвердження "Методичних рекомендацій щодо порядку складання плану-графіка перевірок суб'єктів господарювання та взаємодії між структурними підрозділами при їх проведенні" від 11.10.2005 р., визначення податкового навантаження підприємства здійснюється шляхом співвідношення податку на прибуток і валового доходу [7]. Проте використання методики оцінки рівня податкового навантаження підприємства згідно з існуючими нормативними актами є неповним.

На думку Т. О. Мехілової, для визначення рівня податкового навантаження підприємства необхідно враховувати податкове навантаження на живу працю та додану вартість [1, с. 17]. Вона пропонує проводити розрахунок податкового навантаження звітного періоду для податків, зборів, плати, внесків, мита по відношенню до: чистої доданої вартості, валової доданої вартості, загальної чисельності персоналу, загальної чисельності робітників. На основі отриманих результатів із врахуванням дії фактору часу (інфляції) автор пропонує визначити рівень податкового навантаження на живу працю. Проведений аналіз надасть можливість визначити зміну податкового навантаження до певних витрат. Якщо показник перевищує 1, то це означає, що податкове навантаження в новому періоді в порівнянні з базисним збільшилося. Зменшення податкового навантаження спостерігається тоді, коли індекс податків відстає від індексу витрат.

Інша група авторів [2, с. 101] розглядають модифікацію моделі оподаткування, що спирається на податкову, технологічну й інвестиційну складові та пов'язує сукупні податкові відрахування не лише з величиною доданої вартості, але враховує витрати на оплату праці й амортизаційні відрахування. Узагальнення моделі відбувається за напрямками введення технічного прогресу з урахуванням можливої неоднорідності показників за часом.

Квасов В., Корнус В., Пономарьов О. податкове навантаження визначають як відношення суми нарахованих податків та внесків до фондів соціального страхування до доданої вартості. На їхню думку, таким чином податкове навантаження враховує частку податків у доданій вартості [3, с. 218].

Юткіна Т. Ф. пропонує визначити показник податкового навантаження як відношення суми податків і страхових внесків до новоствореної вартості [4, с. 42]. Така методика дасть можливість зіставити податкові платежі лише зі знову створеною вартістю, проте не дозволяє порівняти величину податкових платежів з джерелом їх сплати, не відображає напруженість податкових зобов'язань.

На думку Бечко П. К., Лисої Н. В., для оцінки податкового навантаження підприємства зазвичай використовують такі базові показники, як виручка, прибуток та оплата праці [5, с. 62-63]. Проте виручка, окрім доходів включає матеріальні та прирівняльні до них витрати, зокрема амортизаційні відрахування. Кошти, що надходять підприємствам на поточний рахунок у вигляді витратної частини виручки, можуть виступати лише тимчасовими джерелами сплати податків. Інакше після закінчення певного терміну підприємство, яке використовує власні оборотні засоби і амортизацію не за цільовим призначенням, а в основному для сплати податків, може збанкрутувати або зазнати суттєвих фінансових труднощів. Тому для розрахунку загального податкового навантаження на доходи конкретного підприємства слід використовувати базовий показник доданої вартості.

Михайленко С. пропонує застосовувати метод адекватної оцінки показників для визначення податкового навантаження підприємства [8, с. 67]. Для цього чинні нормативи оподаткування прибутку і фонду заробітної плати спочатку співвідносять до бази оподаткування ПДВ, тобто до обсягу валового доходу

підприємства, а потім визначають питому вагу кожної бази оподаткування середньостатистичного підприємства:

$$d_i = \frac{b_i}{D}, \quad (1)$$

де d_i – питома вага i -ї бази оподаткування підприємства;

b_i – значення i -ї бази оподаткування підприємства;

D – валовий дохід підприємства.

Розмір сукупного податкового навантаження підприємства відносно його валового доходу представимо у вигляді алгебраїчного багаточлена:

$$G = a_1 d_1 + a_2 d_2 + a_3 d_3 + \dots + A_j d_j, \quad (2)$$

де G – сукупне податкове навантаження підприємства;

a_1 – норматив ПДВ;

a_2 – норматив податку на прибуток;

a_3 – норматив податку на фонд заробітної плати;

A_j – ставка акцизного збору для j -го товару;

d_1 – питома вага ПДВ;

d_2 – питома вага податку на прибуток;

d_3 – питома вага податку на фонд заробітної плати;

d_j – питома вага ставки акцизного збору для j -го товару.

Отже, сукупне податкове навантаження підприємства має такий вигляд:

$$G = \sum_{i=1}^n a_i d_i + A_j d_j, \quad (3)$$

Потрібно зазначити, що законодавча база України з питань оподаткування на сьогоднішній день не містить затвердженої методики щодо визначення та застосування податкового навантаження на мікро- та макрорівні, що ускладнює процес оцінки його рівня та можливість трансформації зазначених показників у комплексну оцінку рівня економічної безпеки підприємств у розрізі галузей економіки.

У роботі [9, с. 83] авторами пропонується визначити податкове навантаження підприємства як відношення суми нарахованих платежів до прибутку підприємства до оподаткування. Ця методика не є зовсім коректною, адже значна частина податків і зборів є складовою собівартості продукції і джерелом сплати їх не є прибуток.

Багато економістів пропонують використовувати чистий прибуток як базу для розрахунків податкового навантаження. Це обумовлено тим, що прибуток – єдиний показник, який реально відображає ефективність діяльності економічного суб'єкта. Основні докази деяких учених, що виступають проти використання показника прибутку, зводяться до такого [10, с. 71]:

- прибуток підприємства не є єдиним джерелом сплати податків; не кожне підприємство зацікавлене в максимізації прибутку й найменше такий показник навмисно занижується;

- отриманий результат не відображає об'єктивної ситуації, тому що і сплачена сума податків може перевищити суму прибутку.

Подібний науковий підхід до розрахунку податкового навантаження підприємства представлений і в роботі [10, с. 56], де зазначено, що отримання прибутку одночасно є метою діяльності підприємства, основним показником його функціонування, що характеризує успішність, а також формує потенційну можливість до подальшого ведення підприємницької діяльності та розширення її масштабів. У кінцевому підсумку саме величина прибутку підприємства відображає сукупну дію всіх факторів, які впливають на його діяльність, у тому числі системи оподаткування.

При визначенні переліку податкових платежів доцільно враховувати тільки ті податки й збори, які підприємство сплачує у зв'язку з виконанням обов'язків платника податків. Що ж стосується податків, що сплачуються у зв'язку з виконанням обов'язків податкового агента, то вони враховуватися не будуть. Наприклад, сума податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), що перераховується підприємством за своїх працівників, не вплине на вагу податкового тягаря. Збільшення або зменшення податкової ставки ПДФО, податкових пільг тощо відобразиться на доходах самих працівників, але не на фінансових результатах підприємства [10, с. 73].

Зовсім інший підхід щодо визначення загального рівня податкового навантаження підприємства у О. С. Шайди [11, с. 12], яка пропонує визначати рівень податкового навантаження підприємства за допомогою обчислення сукупної податкової ставки, яка розраховується за формулою:

$$T = \sum_{i=1}^n \frac{B_i \times (A_i + N_i)}{H_i}, \quad (4)$$

де T – загальний рівень податкового навантаження;

n – кількість видів податків;

H_i – база для нарахування i -го виду податку;

B_i – частка i -го податку в сумарному обсязі податкових навантажень;

A_i – обсяг i -го податку;

N_i – недоїмка по i -му виду податку.

Рівень податкового навантаження підприємства автор [12, с. 189] визначає як відношення податкових платежів підприємства до таких величин: прибутку, виручки від реалізації продукції, витрат підприємства, собівартості продукції, створеної на підприємстві доданої вартості. На основі цих розрахунків автор пропонує розрахувати інтегрований показник податкового навантаження підприємства, який усереднює наведені вище:

$$P_{int} = \sqrt[n]{P_i}, \quad (5)$$

де P_{int} – інтегрований показник податкового навантаження;

P_i – показник податкового навантаження i -го виду;

n – кількість розрахованих показників податкового навантаження.

Спосіб визначення податкового навантаження підприємства шляхом обчислення сукупної податкової ставки за формулою (5) має суттєвий недолік, а саме: він придатний для використання стосовно тих податків, для яких базою нарахування є деякий фінансовий показник (податок на прибуток, ПДВ тощо). Можливість такого показника щодо інших податків (екологічний податок), які не відповідають наведеній вимозі, є сумнівною.

Другий спосіб передбачає поєднання п'яти показників, базою обчислення яких виступають різноякісні фінансово-економічні показники. Саме таке поєднання принципово різних величин приводить до висновку про недостатню обґрунтованість цього показника.

Визначення показників податкового навантаження підприємства повинно базуватися на єдиному методологічному підході, що полягає в співставленні витрат, пов'язаних із дією податкового законодавства із отриманням суб'єктом господарювання фінансового результату [12, с. 189]:

$$TB = \frac{TE_t}{R_t}, \quad (6)$$

де TB – показник податкового навантаження підприємства;

TE_t – витрати, пов'язані із дією податкового навантаження, яких зазнали за період часу t , грн.;

R_t – розрахунковий фінансовий результат, отриманий суб'єктом господарювання за період часу t , грн.

Витрати, пов'язані із дією податкового законодавства є досить розгалуженим. Тому є сенс говорити про загальні та часткові показники податкового навантаження підприємства. Вони будуть відрізнятися видами витрат у чисельнику формули:

$$TBC = \frac{TD_t + TI_t}{|R_t|} = \frac{TEC_t}{|R_t|}, \quad (7)$$

$$TBD = \frac{TD_t}{|R_t|}, \quad (8)$$

$$TBA = \frac{TA_t}{|R_t|}, \quad (9)$$

де TBC , TBD , TBA – показники, відповідно, загального, прямого, непрямого та пов'язаного із ухиленням від оподаткування податкового навантаження;

TEC_t , TD_t , TI_t , TA_t – відповідно, загальні, прямі, непрямі та пов'язані із ухиленням від оподаткування витрати, понесені за період часу t , грн;

R_t – фінансовий результат, отриманий суб'єктом господарювання за період часу t , грн.

Із усіх зазначених витрат чіткому обліку підлягають лише прямі витрати та незначна частина непрямих. Отже, визначення показника загального податкового навантаження підприємства має базуватися на суб'єктивних оцінках і завжди буде містити певну похибку. Внаслідок цього у [13, с. 191] запропоновано розраховувати частковий показник – пряме податкове навантаження підприємства, використовуючи в чисельнику значення прямих витрат:

$$TBD = \frac{TD_t}{|R_t|} \times 100. \quad (10)$$

Економічний зміст одержаного в такий спосіб показника податкового навантаження підприємства полягає у визначенні суми податків, що припадають на 1 грн прибутку (збитку), або на скільки відсотків податки його знижують (збільшують).

У наведених формулах розрахунку показника податкового навантаження підприємства фігурують суми податків, внесених підприємством до бюджету згідно з чинним законодавством, без урахування ефекту їх перекладання.

Проте відношення суми податків, сплачених до величини доданої вартості або до виручки від реалізації продукції без врахування інших аспектів, є показником формального рівня його оподаткування, а не податкового навантаження підприємства.

Податкове навантаження підприємства, враховуючи ефект перекладання податків, може не збігатися із абсолютною сумою лише сплачених податків. Узагальнюючи вищезазначені підходи, розрахунок показника податкового навантаження підприємства на фінансовий результат суб'єктів господарювання слід проводити за формулою:

$$ПН = \frac{|(ССП + ВСП) \times k_{кор}| - СВ}{ВД}, \quad (11)$$

де $ССП$ – сума сплачених податків (за винятком податків та зборів, сплата яких перекладається на споживача);

$ВСП$ – витрати, пов'язані зі сплатою податків;

$k_{кор}$ – коефіцієнт коригування (застосовується під час авансової сплати і дорівнює індексу споживчих цін за відповідний період);

$СВ$ – сума відшкодованих податків та зборів;

$ВД$ – валовий дохід.

Деякою мірою ця обставина стосується й використання в розрахунках ПДВ. Тягар непрямих податків реально лягає на кінцевого споживача, що одержує готовий до споживання готовий кінцевий продукт.

Ці методики певною мірою можуть бути використані для аналізу податкового тягара підприємства, однак до їхніх недоліків можна віднести неможливість порівняння рівня податкового тягара на підприємствах, що працюють у різних умовах господарювання.

На основі опрацьованих джерел [1, 14] представимо у вигляді таблиці 1 перелік показників, за якими варто проводити оцінку рівня податкової складової економічної безпеки підприємств.

Під час визначення рівня економічної безпеки підприємств слід звернути увагу на ризики несплати податків і розподілу платників податків за категоріями уваги із боку органів ДПС України, якими використовується набір чинників, за якими можна робити висновок вірогідно щодо невиконання суб'єктами господарювання своїх податкових зобов'язань:

$$Y = f_y(X_1, \dots, X_n), \quad (14)$$

де $X_i, i = \overline{1, n}$ – набір чинників невиконання суб'єктами господарювання своїх податкових зобов'язань (можливий діапазон змінювання параметрів, що контролюються);

f – вага того чи іншого чинника невиконання суб'єктами господарювання своїх податкових зобов'язань;

Y – категорії уваги розподілу платників податків (вихідна змінна).

Слід зазначити, що порядком визначається методика оцінки податкових ризиків, розподілу платників податків за категоріями уваги та алгоритм налагодження моделі на реальних даних, проте в ньому не наводяться чинники для здійснення такої оцінки. Ці чинники підбиратимуть окремо під кожне конкретне завдання, продовжуватимуть спеціальну перевірку на їхню адекватність і затверджуватимуть ДПС України.

Таблиця 1 – Показники оцінки рівня податкової складової економічної безпеки підприємств

№ п/п	Назва показника	Методика розрахунку	Мета використання показника
I. Загальні показники податкового навантаження підприємства			
1.1	Індекс податкового навантаження чистої доданої вартості	$ПН_{чд} = \frac{\sum П_з}{\sum ЧДВ_з} \times 100\%$ де $\sum П_з$ – сума податків, зборів, плати, внесків, мита у звітному періоді, грн.; $\sum ЧДВ_з$ – сума чистої доданої вартості підприємства у звітному періоді, грн.	Визначення частки сплачених податків, зборів, плати, внесків, мита в чистой доданій вартості підприємства звітнього періоду, яка включає валовий прибуток на витрати та оплату праці
1.2	Індекс податкового навантаження валової доданої вартості	$ПН_{вдв} = \frac{\sum П_з}{\sum ВДВ_з} \times 100\%$ де $\sum ВДВ_з$ – сума валової доданої вартості підприємства у звітному періоді, грн.	Визначення частки сплачених податків, зборів, плати, внесків, мита у валовій доданій вартості, яка включає валовий прибуток, витрати на оплату праці та амортизацію.
1.3	Індекс податкового навантаження до загальної чисельності персоналу	$ПН_{чп} = \frac{\sum П_з}{\sum ЧП_з} \times 100\%$ де $\sum ЧП_з$ – загальна чисельність персоналу підприємства у звітному періоді, чол.	Визначення розміру податків підприємства, що припадає на одного робітника підприємства.
1.4	Індекс податкового навантаження до загальної чисельності робочих	$ПН_{чр} = \frac{\sum П_з}{\sum ЧР_з} \times 100\%$ де $\sum ЧР_з$ – чисельність робочих підприємств у звітному періоді, чол.	Визначення розміру податків підприємства, що припадає на одного робочого підприємства.
II. Часткові показники податкового навантаження підприємства			
2.1	Індекс оподаткування валового доходу	$К_{вд} = \frac{П_{вд}}{ВД}$ де $П_{вд}$ – заплановані податки з валового доходу; $ВД$ – запланований валовий дохід	Визначення частки запланованих податків з валового доходу в запланованому валовому доході підприємства
2.2	Індекс оподаткування валових витрат	$К_{вв} = \frac{П_{вв}}{ВВ}$ де $П_{вв}$ – заплановані податки з валових витрат; $ВВ$ – заплановані валові витрати;	Визначення частки запланованих податків з валових витрат у запланованих валових доходах підприємства
2.3	Індекс оподаткування валового прибутку	$К_{вп} = \frac{П_{вп}}{ВП}$ де $П_{вп}$ – заплановані податки з валового прибутку; $ВП$ – запланований валовий прибуток	Визначення частки запланованих податків з валового прибутку в запланованому валовому прибутку
III. Показники податкової політики підприємства			
3.1	Індекс ефективності оподаткування	$К_{ев} = \frac{ЧП}{П}$ де $ЧП$ – запланований чистий прибуток; $П$ – запланована загальна сума податків	Визначення частки запланованого чистого прибутку в запланованій загальній сумі податків
3.2	Індекс податкомісткості реалізованої продукції	$К_{рп} = \frac{П}{В}$ де $В$ – обсяг реалізованої продукції за планом	Визначення частки запланованого розміру загальної суми податків у обсязі реалізованої продукції за планом
3.3	Індекс пільгового оподаткування	$К_{пв} = \frac{ПП}{П}$ де $ПП$ – заплановані податкові пільги	Визначення частки розміру запланованих податкових пільг у запланованому чистому прибутку

Для оцінки ризиків несплати податків і розподілу платників податків по категоріях уваги використовуватимуться методи нечіткої логіки, які наведені в “Порядку оцінювання показників діяльності суб’єктів хазяйнування для розподілу платників податків за категоріями уваги” [15, с. 10]. Оскільки на відміну від інших методів класифікації, вони не припускають ніяких обмежень характеру вхідної інформації (вхідні чинники можуть мати числову природу, нормативну, лінгвістичну, логічну й т.п.), дозволяють встановити набір правил для здійснення оцінки і розподілу, надають можливість провести налагодження параметрів моделі з урахуванням наявного статистичного матеріалу.

Для оцінки ризиків несплати податків і розподілу платників податків по категоріях уваги органам ДПС запропоновано використовувати чинники, за якими можна зробити висновок про вірогідність невиконання суб'єктами господарювання своїх податкових зобов'язань. Методичні рекомендації ділять платників податків на три категорії уваги:

- категорія 1 – добросовісні платники податків. Органами ДПС вони оцінюються позитивно. Найбільш істотними чинниками, що впливають на віднесення платника податків до цієї категорії, є: відсутність випадків порушення термінів подання податкової звітності; повнота і своєчасність сплати податків; рівень сплати податків вище середнього в групі (галузі);
- категорія 2 – платники податків помірною ризику. Загалом вони оцінюються позитивно. До цієї категорії потрапляють платники податків із: низьким значенням фіскальної важливості; середнім рівнем сплати податків;
- категорія 3 – платники податків високого ризику. Оцінюються вони негативно щодо податкової поведінки. Найбільш істотними чинниками, що впливають на віднесення платника податків до цієї категорії, є: високий рівень значення фіскальної важливості, але рівень сплати податків у групі (галузі) значно менше середніх показників; наявність ознак серйозних порушень податкового законодавства, на які вказують чинники ризику.

На підставі аналізу отриманої інформації визначається перелік чинників ризику, що властиві кожному платникові податків за аналізований період і визначають категорію уваги до суб'єктів господарювання. Розподіл здійснюється щоквартально на обласному рівні в автоматизованому режимі за допомогою відповідного програмного забезпечення [16, с. 126].

Слід зазначити, що ці методи оцінки рівня податкового ризику доцільно використати на рівні підприємства, оскільки вони дозволять керівному складу оминати недопущення порушення в податковому законодавстві і тим самим унеможливити застосування штрафних функцій з боку фіскальних органів.

ВИСНОВКИ

У роботі проаналізовані підходи щодо методики оцінки податкової складової економічної безпеки підприємства в напрямі податкового навантаження та податкового ризику. Обґрунтовано доцільність використання показників у розрізі таких елементів: загальних показників податкового навантаження підприємства, часткових показників податкового навантаження підприємства, показників податкової політики підприємства з метою оцінки рівня податкової складової підприємств та їх подальшої трансформації при визначенні загального рівня економічної безпеки підприємств. Перетворення чинників вірогідності невиконання суб'єктами господарювання своїх зобов'язань із лінгвістичного вираження у форму методу нечітких множин та одночасне використання кількісно-якісних показників податкового навантаження дозволить удосконалити базу даних для оцінки рівня податкової складової економічної безпеки підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мехілова Т. О. Удосконалення методів аналізу податкового навантаження господарської діяльності підприємства / Т. О. Мехілова // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. — 2010. — № 9. — С. 9—17.
2. Кравець Т. В. Моделювання податкового навантаження з урахуванням технічного прогресу / Т. В. Кравець, А. А. Ситенко // Економіка та підприємництво. Держава та регіони : Гуманітарний університет. — 2010. — № 4. — С. 101—107.
3. Корнус В. Оцінка податкового навантаження на рівні підприємства / В. Корнус, В. Квасов, О. Пономарьов // Економіст. — 2007. — № 10. — С. 47—49.
4. Юткина Т. Ф. Налоги и налогообложение / Т. Ф. Юткина. — М. : ИНФРА-М, 1998. — 429 с.
5. Бечко П. К. Податковий менеджмент / П. К. Бечко. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 288 с.
6. Про затвердження нової редакції Методичних рекомендацій щодо складання плану-графіка проведення планових виїзних перевірок суб'єктів господарювання : Наказ Державної податкової адміністрації України № 201 від 28 берез. 2008 р. // Інформаційно-правова система ЛІНА: ЗАКОН. — 2008. — Берез. — (Нормативний документ ДПА України).
7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку складання плану-графіка перевірок суб'єктів господарювання та взаємодії між структурними підрозділами при їх проведенні : Наказ Державної податкової адміністрації України № 441 від 11 жовт. 2005 р. // Інформаційно-правова система ЛІНА: ЗАКОН. — 2005. — Жовт. — (Нормативний документ ДПА України).

8. Михайленко С. Управління податковим навантаженням як фактор фінансового забезпечення підприємництва / С. Михайленко // Економіст. — 2008. — № 11. — С. 67—69.
9. Сухарева Л. О. Податкове планування в системі управління підприємством : монографія / Л. О. Сухарева, Л. М. Сухарев, Я. І. Глушенко. — Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. — 209 с.
10. Фінансова безпека підприємства / Т. Б. Кузенко, Л. С. Марюшева, О. В. Грачов, О. Ю. Литовченко. — Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. — 300 с.
11. Шайда О. Є. Моделювання впливу податкової політики на ділову активність суб'єктів підприємницької діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.03.02 «Економіко-математичне моделювання» / О. Є. Шайда. — Л., 2001. — 19 с.
12. Лайко П. А. Податкове регулювання підприємницької діяльності [Текст] / П. А. Лайко, Р. П. Жарко. — К. : ННЦ Ін-т аграр. економіки, 2007. — 321 с.
13. Соколовська А. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. Соколовська // Економіка України. — 2007. — № 6. — С. 4—12.
14. Богославець А. Аналіз податкового навантаження та його вплив на кінцеві результати діяльності суб'єкта господарювання [Електронний ресурс] / А. Богославець. — Режим доступу : <http://appu.org.ua/attachments/66/Analiz.pdf>.
15. Інструкція про порядок обліку платників податків // Бухгалтер. — 2002. — № 17. — С. 10.
16. Калінеску Т. В. Моніторинг податкових ризиків / Т. В. Калінеску, Ю. А. Романовська, В. С. Альошкін. — Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. — 240 с.

УДК 330.133.3:659.186

ВАРТІСНО-СПОЖИВЧІ СКЛАДОВІ БРЕНДИНГУ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Касян С.Я., к.е.н., доцент, Пермінова А.А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті розглядаються вартісно-споживчі складові брендингу та важливість розвитку брендингу в Україні. Брендинг дозволяє істотно підвищити ефективність просування і продажів товарів і послуг. Процес споживчого вибору брендів на вітчизняних ринках характеризується здійсненням вибору на користь продукції підприємств харчової, лікеро-горілчаної та кондитерської галузей. Цінність брендів вітчизняних компаній формується завдяки доступній вартості продукції, високій якості та раціональному поєднанню елементів комплексу маркетингових комунікацій.

Ключові слова: бренд, брендинг, цінність, ритейлери, споживач, ефективність брендингу.

Касян С.Я., Пермінова А.А. СТОИМОСТНО-ПОТРЕБИТЕЛЬСКИЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ БРЕНДИНГА КАМПАНИЙ В УКРАИНЕ / Олес Гончар Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, Украина

В статье рассматриваются ценностно-потребительские составляющие брендинга и важность развития брендинга в Украине. Брендинг позволяет значительно повысить эффективность продвижения и продажи товаров и услуг. Процесс потребительского выбора брендов на отечественных рынках характеризуется осуществлением выбора в пользу продукции предприятий пищевой, ликеро-водочной и кондитерской отраслей. Ценность брендов отечественных компаний формируется благодаря доступной стоимости продукции, высокому качеству и рациональному сочетанию элементов комплекса маркетинговых коммуникаций.

Ключевые слова: бренд, брендинг, ценность, ритейлеры, потребитель, эффективность брендинга.

Kasian S.Ya., Perminova A.A. COST AND CONSUMER COMPONENTS OF BRANDING OF CAMPAIGNS IN UKRAINE / Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine

The importance of branding development in Ukraine and its cost-consumer components are regarded in the article. Branding allows to increase the efficiency of goods' and service's promotion and sale. The process of consumer brand choice at domestic markets is characterized by the choice in favor of food enterprises production, alcohol production and confectionary sectors. The importance of domestic enterprises brands is formed due to the available production cost, high quality and rational combining of marketing communication complex elements.

Key words: brand, branding, value, retailers, consumer, brand efficiency.